

سنت فراموش شده اطعام در روز عید غدیر

پدیدآورنده (ها) : تربتی، حسین

فقه و اصول :: نشریه مبلغان :: خرداد و تیر ۱۴۰۳ - شماره ۳۰۲

صفحات : از ۵۸ تا ۶۷

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/2194184>

تاریخ داندود : ۱۴۰۴/۰۳/۲۲

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و برگرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

- عید غدیر در سیره ی اهل بیت
- وظیفه مسلمین در شب و روز عید فطر
- سخنرانی دینی از طرف وزارت فرهنگ در برابر رادیو به مناسبت عید سعید غدیر (بقیه از شماره ۲۷)
- عید غدیر در اشعار فارسی
- بررسی سندی زیارت حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام در روز غدیر
- بازشناسی جایگاه فراموش شده هوش هیجانی در آموزش عالی
- اسلام و ایران(۷)/ جشن و سرور در عید غدیر خم در عصر آل بویه
- عید غدیر در فرهنگ شیعی
- عید غدیر خم یا بزرگترین روز تاریخی اسلام
- سخنرانی دینی از طرف وزارت فرهنگ در برابر رادیو به مناسبت عید سعید غدیر

سنت فراموش شده اطعام در روز عید غدیر

حسین تربتی

مقدمه

در این زمینه نوشته‌اند، کاری در ترویج و توصیف «روز غدیر» نشده است. الحمد لله چند سالی است با توصیه و تبلیغ برخی مراجع و بزرگان و سخنان جمعی از واعظان و با تلاش بعضی متدینین، عید غدیر رونق بیش‌تری گرفته است؛ از برپایی مجالس جشن و سرور تا مجالس خطبه غدیرخوانی. به قول بزرگان: اگر غدیر جهانی شده بود، شیعیان نیز از مظلومیت خارج می‌شدند.

آن‌چه پیش رو دارید، اشاره‌ای فهرست‌وار به اعمال روز غدیر است، از جمله اطعام به مردم و فقرا؛ اما قبل از پرداختن به بحث، به دو نکته اشاره می‌شود:

عید غدیر خم حرف‌های نگفته فراوانی دارد؛ از فراموشی اصل غدیر بین شیعیان گرفته تا سکوت جهان اسلام، به ویژه اهل سنت، حتی از بیان حدیث غدیر یا توجیهات ناروا برای کم‌توجهی خود به این جریان مهم و مسلم تاریخی.

سال‌هاست شیعیان از غدیر به عیدی گرفتن از سادات یا حداکثر انجام بعضی عبادات مستحبی انفرادی اکتفا کرده‌اند. نه جشنی و نه مراسمی، حتی در حد و اندازه عید نوروز - که یک عید باستانی است - نیز گرفته نمی‌شود. جز بزرگانی مثل علامه امینی، میرحامد حسین هندی و علامه شرف الدین رحمته الله علیه که کتاب‌هایی

۱. برتری عید غدیر: عید غدیر از برترین

اعیاد اسلامی است: «وَقَالَ الْحَسَنُ بْنُ رَاشِدٍ: قُلْتُ لِمَوْلَانَا أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: جُعِلْتُ فِدَاكَ! لِلْمُسْلِمِينَ عِيدٌ غَيْرُ الْعِيدَيْنِ؟ قَالَ: نَعَمْ يَا حَسَنُ! أَعْظَمُهُمَا وَأَشْرَفُهُمَا. قَالَ: قُلْتُ: وَأَيُّ يَوْمٍ هُوَ؟ قَالَ: يَوْمٌ نَصَبَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام عِلْمًا لِلنَّاسِ. قُلْتُ: وَ أَيُّ يَوْمٍ هُوَ؟ قَالَ: يَوْمُ ثَمَانِيَةِ عَشَرَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ. قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ! وَمَا يَنْبَغِي أَنْ نَصْنَعَ فِيهِ؟ قَالَ: نَصُومُهُ وَتُكْثِرُ الصَّلَاةَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ وَتَبَرُّاً إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِمَّنْ ظَلَمَهُمْ حَقَّهُمْ فَإِنَّ الْأَنْبِيَاءَ عليهم السلام كَانَتْ تَأْمُرُ الْأَوْصِيَاءَ بِالْيَوْمِ الَّذِي كَانَ يُقِيمُ الْوَصِيَّ فِيهِ أَنْ يُتَّخَذَ عِيداً. قُلْتُ: مَا لِمَنْ صَامَهُ؟ قَالَ: صِيَامُ سِتِّينَ شَهْراً»^(۱) حسن بن راشد می‌گوید: به مولایم امام صادق عليه السلام عرض کردم: فدایت شوم! آیا برای مسلمین عیدی غیر از دو عید (فطر و قربان) وجود دارد؟ فرمود: بله ای حسن! بلکه بزرگ‌تر و باشرافت‌تر از آن دو. عرض کردم: آن چه روزی است؟ فرمود: روز نصب امیرالمؤمنین عليه السلام به عنوان راهنمای مردم.

۱. بحار الأنوار، محمد باقر مجلسی، المكتبة الإسلامية، تهران، ج ۹۵، ص ۳۲۲.

عرض کردم: آن چه روزی می‌شود؟ فرمود: هجدهم ذی حجه. عرض کردم: فدایت شوم! چه اعمالی در آن روز انجام شود؟ فرمود: روزه می‌گیری، بر محمد و آلش صلوات الله علیهم فراوان صلوات می‌فرستی و از کسانی که در حق آنان ظلم کردند، تبری می‌جویی؛ زیرا انبیا عليهم السلام همیشه جانشینان خود را امر می‌کردند در روزی که وصی (جانشین پیامبر خاتم صلوات الله علیهم) برگزیده می‌شود، عید بگیرند. عرض کردم: روزه گرفتن در آن چه ثوابی دارد؟ فرمود: ثواب ۶۰ ماه روزه گرفتن».

و باز امام صادق عليه السلام می‌فرمایند: هنگامی که روز قیامت می‌شود، چهار روز به سوی خدا می‌روند، چنان که عروس به حجله خود می‌رود: روز قربان، فطر، جمعه و غدیر. به راستی که روز غدیر میان آن‌ها مانند ماه میان ستاره‌هاست. در حقیقت خدا در روز غدیر خم ملائکه مقرب را که آقای آن‌ها جبرئیل عليه السلام است، وکیل می‌گیرد و تمام انبیا عليهم السلام را که آقای آن‌ها حضرت محمد صلوات الله علیه است و تمام اوصیای برگزیده الهی را که آقای آن‌ها امیرالمؤمنین عليه السلام است و بندگان صالح

را که آقای آن‌ها سلمان، مقداد، ابوذر و عمارند، انتخاب می‌کند تا عید غدیر را به سوی بهشت همراهی کنند، چنان که چوپان گوسفندان خود را به سمت آب و چراگاه همراهی می‌کند و آن روزی است که حضرت ابراهیم خلیل علیه السلام از آتش نجات پیدا کرد، پس آن روز را به خاطر سپاس از خدا روزه گرفت و آن روزی است که پیامبر صلی الله علیه و آله حضرت علی علیه السلام را به عنوان امام مؤمنان و پیشوا منصوب فرمود و برتری و صفات نیکو و ولایت و سرپرستی اش را نمایان ساخت، پس آن روز را روزه گرفت؛ چراکه آن روز، روز روزه گرفتن و نماز خواندن است.^(۱) از حضرت رضا علیه السلام نیز شبیه

۱. «عن الْمُفَضَّلِ بْنِ عَمْرِو قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام: إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ زُفَّتْ أَرْبَعَةُ أَيَّامٍ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ كَمَا زُفَّتِ الْعُرُوسُ إِلَى خَدْرَاهَا - يَوْمَ الْفِطْرِ وَ يَوْمَ الْأَضْحَى وَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَ يَوْمَ غَدِيرِ خُمٍّ وَإِنَّ يَوْمَ غَدِيرِ خُمٍّ يَتَنَّى الْفِطْرَ وَ الْأَضْحَى وَ الْجُمُعَةَ كَالْقَمَرِ يَتَنَّى الْكَوَاكِبَ وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَيُوكِّلُ يَوْمَ غَدِيرِ خُمٍّ مَلَائِكَتَهُ الْمُقَرَّبِينَ وَ سَيِّدَهُمْ جَبْرِئِيلُ علیه السلام وَ أَنْبِيََاءَهُ الْمُرْسَلِينَ وَ سَيِّدَهُمْ مُحَمَّدٌ صلی الله علیه و آله وَ أَوْصِيَاءَ اللَّهِ الْمُتَجَبِّينَ وَ سَيِّدَهُمْ يَوْمَئِذٍ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام وَ عِبَادَ اللَّهِ الصَّالِحِينَ وَ سَيِّدَهُمْ يَوْمَئِذٍ سَلْمَانُ وَ أَبُو ذَرٍّ وَ الْمُقَدَّادُ وَ عَمَّارٌ حَتَّى يُدَاوُوا بِهَا الْجَبَانَ كَمَا يُدَاوِي الرَّبِيعِي بِقَنْيَمَةِ الْمَاءِ وَ الْكَكَّاءُ قَالَ الْمُفَضَّلُ: فَلْتُ: يَا سَيِّدِي! تَأْمُرُنِي بِصِيَامِهِ؟ قَالَ: إِي وَاللَّهِ! إِي وَاللَّهِ! إِنَّهُ الْيَوْمُ الَّذِي نَجَّى اللَّهُ فِيهِ إِبْرَاهِيمَ علیه السلام مِنَ النَّارِ فَصَامَهُ شُكْرًا لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ ذَلِكَ الْيَوْمُ وَ إِنَّهُ الْيَوْمُ الَّذِي أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام عَلَمًا وَ أَبَانَ فَضْلَهُ وَ وَصِيَّتَهُ فَصَامَهُ ذَلِكَ الْيَوْمُ وَ ذَلِكَ يَوْمَ صِيَامِهِ

همین روایت نقل شده است،^(۲) البته با کمی تفاوت.^(۳)

امام خمینی رحمته الله علیه در مورد عید غدیر می‌فرماید: «این عید، عیدی است که مال مستضعفان است، عید محرومان است، عید مظلومان جهان است، عیدی

وَقِيَامٍ... بحار الأنوار ج ۹۵، ص ۳۲۳.
۲. «رَوَاهُ عَنِ الرَّضَا علیه السلام قَالَ: إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ زُفَّتْ أَرْبَعَةُ أَيَّامٍ إِلَى اللَّهِ كَمَا زُفَّتِ الْعُرُوسُ إِلَى خَدْرَاهَا قِيلَ مَا هَذِهِ الْأَيَّامُ قَالَ يَوْمُ الْأَضْحَى وَ يَوْمُ الْفِطْرِ وَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَ يَوْمُ الْغَدِيرِ وَإِنَّ يَوْمَ الْغَدِيرِ يَتَنَّى الْأَضْحَى وَ الْفِطْرَ وَ الْجُمُعَةَ كَالْقَمَرِ يَتَنَّى الْكَوَاكِبَ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي نَجَا فِيهِ إِبْرَاهِيمُ الْخَلِيلُ مِنَ النَّارِ فَصَامَهُ شُكْرًا لِلَّهِ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي أَكْمَلَ اللَّهُ بِهِ الدِّينَ فِي إِقَامَةِ النَّبِيِّ صلی الله علیه و آله عَلَيْنَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام عَلَمًا وَ أَبَانَ فَضِيلَتَهُ وَ وَصَّاهُ ذَلِكَ الْيَوْمُ وَ إِنَّهُ لَيَوْمُ الْكَمَالِ وَ يَوْمُ مَرْعَمَةِ الشَّيْطَانِ وَ يَوْمُ تَقْبُلِ أَعْمَالِ الشَّيْعَةِ وَ مُحِجَّتِي آلِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي أَكْمَلَ اللَّهُ الدِّينَ بِعَمْدِ اللَّهِ فِيهِ إِلَى مَا عَمِلَهُ الْمُخَالِفُونَ فَيَجْعَلُهُ هَبَاءً مَنْثُورًا وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَأْمُرُ جَبْرِئِيلُ علیه السلام أَنْ يُنْصَبَ كُرْسِيُّ كَرَامَةِ اللَّهِ بِأَرْزَاءِ بَيْتِ الْمَعْمُورِ وَ يَضَعُهُ جَبْرِئِيلُ علیه السلام وَ يَجْتَمِعُ إِلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ جَمِيعِ السَّمَاوَاتِ وَ يُثْنُونَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ يَسْتَغْفِرُونَ لِشَيْعَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام وَ الْأَئِمَّةِ علیهم السلام وَ مُحِجَّتِهِمْ مِنْ وَلَدِ آدَمَ علیه السلام وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَأْمُرُ اللَّهُ فِيهِ الْكَرَامَ الْكَاتِبِينَ أَنْ يَرْفَعُوا الْقَلَمَ عَنْ مُحِجَّتِي أَهْلِ الْبَيْتِ علیهم السلام وَ شَيْعَتِهِمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ يَوْمِ الْغَدِيرِ وَ لَا يَكْتُبُونَ عَلَيْهِمْ شَيْئًا مِنْ خَطَايَاهُمْ كَرَامَةً لِمُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ وَ الْأَئِمَّةِ علیهم السلام إِبْقَالِ الْأَعْمَالِ، سيد علی بن موسی بن طوس، دارالکتب الإسلامیه، تهران، ۱۴۰۹ق، ج ۱، ص ۴۶۴؛ زاد المعاد مفتاح الجنان، محمد باقر مجلسی، نشر اعلیٰ للطبوعات، بیروت، ۱۴۲۳ق، ص ۳۰۴.
۳. فرقان/ ۲۳.

است که خدای تبارک و تعالی به وسیلهٔ رسول اکرم ﷺ برای اجرای مقاصد الهی و ادامهٔ تبلیغات و ادامهٔ راه انبیا ﷺ، حضرت امیر علی را منصوب فرمود. غدیر منحصر به آن زمان نیست. غدیر در همهٔ اعصار باید باشد و روشی که حضرت امیر علی پیش گرفته است، باید روش ملت‌ها و حکومت‌ها باشد... غدیر آمده است که بفهماند که سیاست به همهٔ مربوط است؛ در هر عصری باید حکومتی باشد، با سیاست، منتها سیاست عادلانه که بتواند... راه را باز بگذارد برای این که صاحب افکار؛ یعنی آرام کند که صاحب افکار، افکارشان را با دلگرمی و با آرامش ارائه بدهند.^(۱)

۲. روز عرسهٔ ولایت: مهم‌ترین حادثهٔ روز غدیر، عرسهٔ ولایت و امامت امیرالمؤمنین علی علیه السلام بر تمام هستی و انسان‌ها، از جمله مسلمان‌هاست: «وَفِي يَوْمِ الْغَدِيرِ عَرَضَ اللَّهُ الْوَلَايَةَ عَلَى أَهْلِ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ فَسَبَقَ إِلَيْهَا أَهْلُ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَزَيَّنَ بِهَا الْعَرْشَ ثُمَّ سَبَقَ إِلَيْهَا أَهْلُ السَّمَاءِ

الرَّابِعَةِ فَزَيَّنَهَا بِالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ^(۲) در روز غدیر خداوند ولایت را بر اهل آسمان‌های هفت‌گانه عرضه کرد، پس اهل آسمان هفتم از دیگران به سوی ولایت پیشی گرفتند و به این جهت آن را به عرش زینت دادند، سپس اهل آسمان چهارم از دیگران پیشی گرفتند و خداوند آن را به بیت‌المعمور زیور بخشید.»

در ادامهٔ این روایت چنین آمده است: «مَثَلُ مُؤْمِنِينَ فِي وَلايَتِهِ امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي رَوْزِ غَدِيرِ خَمٍّ مِثْلُكَهٗ اسْتَدْرَجَ سَجُودَهُمْ بِرَأْسِ أَدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ مِثْلُ كَسِي كَهٗ قَبُولِ وَلايَتِهِ نَكَرَدَ فِي غَدِيرِ خَمٍّ، مِثْلُ ابْلِيسَ اسْتَدْرَجَ رَوْزِ آيَةِ اِكْمَالِ دِينِ وَ نَعْمَتِ نَازِلِ شَدَّ وَ خَدَاوَنَدَ بِعِغْمَبَرِي رَا مَبْعُوثِ نَكَرَدَ، مَكْرَانَ كَهٗ رَوْزِ بَعَثَتَشْ نَزْدَ اَوْ مَانَنَدَ رَوْزِ غَدِيرِ بُوَدَهٗ وَ حَرَمَتِ اَنَّهُ رَا شَنَاخْتَهٗ؛ زِيَرَا فِي رَايِنِ رَوْزِ بَرَايِ اُمتِ خُودِ جَانَشِينِ وَ خَلِيفَةُ بَعْدَ اَزْ خُودَشْ رَا قَرَارِ دَادَهٗ اسْت.»

مختصری از اعمال روز غدیر

در ادامهٔ این نوشتار، مختصری از

اعمال روز عید غدیر، تبیین شده و سپس یکی از آن‌ها که «اطعام» است، به تفصیل ارائه خواهد شد.

۱. عقد برادری: سفارش شده دونفر مرد یا دوزن، یکی دست راست خود را بر دست راست دیگری بگذارد و بگوید: «وَأَخِيَّتُكَ فِي اللَّهِ، وَصَافِيَّتُكَ فِي اللَّهِ، وَصَافِحَتُكَ فِي اللَّهِ، وَعَاهَدْتُ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ وَكُتُبَهُ وَرُسُلَهُ وَأَنْبِيََاءَهُ وَالْأَيْمَةَ الْمَعْصُومِينَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ عَلَى أَنْ تَأْتِيَ إِنْ كُنْتُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَالشَّفَاعَةِ وَأُذِنَ لِي بِأَنْ أَدْخُلَ الْجَنَّةَ لَا أَدْخُلُهَا إِلَّا وَأَنْتَ مَعِيَ؛ وَبَا تَوَدُّرَاهُ خُدا برادرمی شوم، با تودد راه خدا راه صفا و صمیمیت درپیش می‌گیرم، با تودد راه خدا دست می‌دهم و با خدا، ملائکه، کتاب‌ها، فرستادگان و پیامبرانش و ائمه معصومین علیهم‌السلام عهد می‌بندم که اگر از اهل بهشت و شفاعت شده، اجازه ورود به بهشت یافتم، داخل آن نشوم، مگر آن که تو با من همراه شوی.» آن‌گاه دیگری بگوید: «قَبِلْتُ؛ قَبُولُ كَرَمٍ»^(۱)

۲. تبریک گفتن: امام صادق علیه‌السلام

می‌فرمایند: وقتی [در روز عید غدیر] یکدیگر را ملاقات کردید، بگویید: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَكْرَمَنَا بِهَذَا الْيَوْمِ وَجَعَلَنَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ بِعَهْدِهِ الْإِنَّا وَمِيثَاقِهِ الَّذِي وَاقَعْنَا بِهِ مِنْ وَلَايَةِ وَلَاةِ أَمْرِهِ وَالْقَوَامِ بِقِسْطِهِ وَلَمْ يَجْعَلْنَا مِنَ الْجَاهِلِينَ وَالْمُكَذِّبِينَ يَوْمَ الدِّينِ»^(۲) سپاس خدای را که ما را به این روزگرمی داشت و از مؤمنان و کسانی قرارداد که به پیمان و میثاقی که درباره‌ی الیان امرش و برپا دارندگان قسط و عدالتش از ما گرفته است، وفا کردیم و ما را از انکارکنندگان و تکذیب‌کنندگان رستاخیز قرار نداد.

۳. ستایش خدا بر نعمت بزرگ ولایت:

پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌فرمایند: یکی از سنت‌ها این است که مؤمن در روز غدیر ۱۰۰ بار بگوید: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ كَمَالَ دِينِهِ وَتَمَامَ نِعْمَتِهِ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ»^(۳) ستایش خدایی را که کمال دینش و تمام نمودن نعمتش را به سبب ولایت امیرالمؤمنین علی بن ابی‌طالب علیه‌السلام قرار داد.

۲. إقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۷۶.

۳. بحار الأنوار، ج ۹۵، ص ۳۲۱.

۱. مستدرک الوسائل، میرزا حسین بن محمدتقی نوری، مؤسسة آل البيت علیهم‌السلام، قم، ۱۴۰۸ ق، ج ۶، ص ۲۷۹.

۴. اعمال حسنه: دید و بازدید، روزه، زیارت، زینت کردن، صدقه دادن، صلوات فرستادن، عبادت، عطر زدن، غسل کردن، مُصافحه، تبسم، جشن گرفتن، بخشیدن، اِکرام سادات و... امام رضا علیه السلام می فرمایند: «و غدیر روزی است که خداوند مخصوص محمد و آل محمد علیهم السلام و صاحبان رحمت (محبین و شیعیان) قرارداد و روزی است که خداوند در حق بنده مؤمنش وسعت می بخشد در انواع رزق برای خانواده و خودش و برادرانش (دینی و نسبی) و آن ها را از آتش آزاد می کند و غدیر روزی است که خداوند در آن سعی شیعیان را مشکور و گناه شان را مغفور و عمل شان را مقبول قرارداد است. غدیر روز آسایش و رهایی از غم و روز از بین رفتن گناه، روز عطای بی عوض و بخشش، روز گسترش علم، روز مژده و عید اکبر و روز اجابت دعا و روز موقف بزرگ، روز پوشیدن لباس نو و درآوردن لباس سیاه، روز شرط مشروط، روز دور کردن غم ها و روز درگذشتن از گناهان شیعه امیرالمؤمنین علیه السلام است. غدیر روز پیشی گرفتن و افزودن صلوات بر محمد

و آل محمد علیهم السلام، روز خرسندی، روز عید اهل بیت محمد علیهم السلام، روز پذیرفتن اعمال، روز افزونی طلب، روز آسایش مؤمنین، روز سود بردن، روز اظهار دوستی، روز رسیدن به رحمت الهی، روز پاک شدن و ترک گناهان بزرگ، روز پرستش و روز افطاری دادن به روزه داران است.

پس هرکس روزه دار مؤمنی را در این روز افطاری دهد، مانند کسی است که فئامی را اطعام کرده است، پس حضرت تاده فئام شمرده، فرمودند: آیا می دانی «فئام» چیست؟ راوی عرض کرد: خیر. حضرت فرمودند: یعنی صد هزاراً^(۱) روز غدیر روزی است که بعضی از شما بعضی دیگر را شادباش می گویند، پس وقتی مؤمنی برادر مؤمن خود را دیدار می کند، می گوید: ستایش خدای را که ما را از متمسکین به ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام و ائمه اطهار علیهم السلام قرارداد.

غدیر روز تبسم در صورت مؤمنین است، پس هرکس در این روز به برادر خود تبسم

۱. یعنی هرکس روزه دار مؤمنی را افطار دهد، مثل آن است که ۱۰ فئام، هر کدام ضرب در ۱۰۰ هزار یعنی یک میلیون نفر را افطاری بدهد.

بوده، حاضر است از باب شکر نعمت ولایت، بخشی از مال خود را میان مؤمنان و شیعیان تقسیم کند. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «وَالَّذِي لَهُم فِيهِ بِأَلْفِ أَلْفِ دِرْهَمٍ»^(۲) عیدی یک درهم در روز عید غدیر، معادل هزار هزار (یک میلیون) درهم است.»

اطعام دادن در روز عید غدیر

طعام دادن در روز عید غدیر بسیار مهم است، به ویژه شام غدیر برای روزه‌داران. برای اطعام غدیر ثواب‌های فراوانی ذکر شده است که به برخی روایات در این زمینه اشاره می‌شود:

امام باقر علیه السلام می‌فرماید: «هر کس سه تن از مسلمانان را غذا دهد، خداوند او را از سه بهشت در ملکوت آسمان‌ها غذا خواهد داد: فردوس، بهشت عدن و طوبی؛ و آن درختی است که خداوند

کند، خداوند رحمان روز قیامت به نظر رحمت بر او می‌نگرد و هزار حاجت او را برآورده، برای او قصری از دُرّ ناب در بهشت بنا می‌کند و صورتش را شادابی می‌بخشد. روز غدیر روز زینت و زیور کردن است، پس کسی که برای روز غدیر خود را تزئین کند، خداوند غفّار تمام گناهانش را می‌بخشد؛ کوچک باشد یا بزرگ! و فرشتگانی برمی‌انگیزد تا پیوسته برای او حسنه ثبت کنند و درجات او را بالا می‌برد تا شایسته مثل چنین روزی گردد، پس اگر بمیرد، شهید از دنیا رفته و اگر زنده بماند، سعادتمندانه خواهد زیست. کسی که در این روز مؤمنی را اطعام کند، مانند آن است که تمام انبیا و صدیقین علیهم السلام را اطعام کرده باشد و کسی که در این روز مؤمنی را دیدار کند، خداوند داخل قبرش ۷۰ نور قرار می‌دهد و قبرش را وسیع می‌گرداند و هر روزه ۷۰ هزار فرشته او را زیارت می‌کنند و به او مژده بهشت می‌دهند.»^(۱)

۵. عیدی دادن: در این روز بزرگ عیدی دادن علامت آن است که عطاکننده عیدی از جریان روز غدیر بسیار خرسند

۱. إقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۶۴؛ زاد المعاد، ص ۳۰۴.

۲. وسائل الشیعة، محمد بن حسن حرّ عاملی، آل‌البیت، ۱۴۱۴ق، ج ۸، ص ۸۹؛ تهذیب الاحکام، شیخ طوسی، دار التعارف للمطبوعات، ج ۳، ص ۱۴۳: «عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ الْعَبْدِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقَ علیه السلام يَقُولُ: صِيَامُ يَوْمِ غَدِيرِخُمٍ يَغْدِلُ صِيَامَ عُمرِ الدُّنْيَا إِلَى أَنْ قَالَ... وَالَّذِي لَهُم فِيهِ بِأَلْفِ أَلْفِ دِرْهَمٍ».

با دست خودش کاشته است.»^(۱) البته این روایت مطلق است و اختصاصی به غدیر ندارد، ولی قطعاً در روز غدیر این ثواب افزوده می‌شود. امام صادق (ع) نیز می‌فرماید: «(در این روز) بخور، بنوش و اظهار شادی کن و به برادرانت غذا بده و به آن‌ها زیاد نیکی کن!»^(۲)

امام رضا (ع) می‌فرماید: «وَمَنْ أَطْعَمَ مُؤْمِنًا كَانَ كَمَنْ أَطْعَمَ جَمِيعَ الْأَنْبِيَاءِ وَ الصِّدِّيقِينَ»^(۳) هر کس مؤمنی را در روز عید غدیر اطعام کند، مانند آن است که همهٔ پیامبران و صدیقین را اطعام کرده. اینجا مطلق طعام دادن مطرح است و قید افطاری ندارد.

دربارهٔ افطاری دادن در عید غدیر ثواب‌های زیادی نقل شده است که برمی‌آید هیچ روزی چنین ثوابی ندارد. «فیاض بن محمد طوسی» در سال ۲۵۹ ق، در حالی که ۹۰ سالش بود، به محضر امام رضا (ع) رسید... می‌گوید: دیدم حضرت

۱. ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، علی بن محمد بن علی بابویه (شیخ صدوق)، دارالشریف الرضی للنشر، قم، ۱۴۰۶ ق، ص ۱۳۶.
۲. اقبال الأعمال، ج ۱، ص ۴۷۵.
۳. همان، ص ۴۶۴؛ زاد المعاد، ص ۳۰۴.

در روز عید غدیر جمعی از یاران خاصش را برای افطاری نگه داشته است، در حالی که غذا، هدایا، لباس و حتی انگشتری و کفش به خانه‌های آن‌ها فرستاده و وضع زندگی آن‌ها را (از حیث معیشت) تغییر داده بود و نیز وابستگان و نزدیکان خود را از هر جهت به صورت نوبنی درآورده بود، به طوری که در کلیهٔ شئون زندگی، آلات و ادوات معمولی وضع جدید و نوبنی به خود گرفته بودند که با روزهای قبل فرق داشت و آن حضرت فضیلت و سبقت این روز را برای آن‌ها بیان می‌فرمود تا رسید به این‌که: امام حسین (ع) فرمودند: در سالی امیرالمؤمنین (ع)، در روز جمعه که مصادف با غدیر بود، بر منبر رفت و در فضایل غدیر سخن گفت، تا این‌که فرمود: هر کس مؤمنی را در آن روز افطاری دهد، مثل کسی است که گروه، گروه، گروه - و همین طور می‌شمرد تا وقتی که عدد آن با دست مبارکش به ده رسید- را اطعام کرده باشد. شخصی بلند شد و پرسید: ای امیرالمؤمنین! فنام چند تا است؟ فرمود: هر گروه ۱۰۰ هزار نفر است. ثواب کسی که

اطعام اهل بیت علیهم السلام در روز غدیر

اهل بیت علیهم السلام هرگاه سخنی بگویند، پیش از دیگران به آن عمل می‌کنند. اگر امامان به دادن افطاری و اطعام در روز غید توصیه فرموده‌اند، خود آن بزرگواران در انجام این حسنه، پیش قدم و در صدر عمل‌کنندگان قرار دارند. به این نمونه زیر توجه فرمایید:

امام رضا علیه السلام از قول حضرت علی علیه السلام می‌فرماید: «وَلْيُبَلِّغِ الْحَاضِرُ الْغَائِبَ وَ الشَّاهِدُ الْبَائِنَ وَلْيُعِدِ الْغَنِيُّ عَلَى الْفَقِيرِ وَ الْقَوِيُّ عَلَى الضَّعِيفِ أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَلِكَ ثُمَّ أَخَذَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ فِي خُطْبَةِ الْجُمُعَةِ وَجَعَلَ صَلَاتَهُ جُمُعَةً صَلَاةِ عِيدِهِ وَانْصَرَفَ بِوَلَدِهِ وَشِيعَتِهِ إِلَى مَنْزِلِ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ علیه السلام بِمَا أَعَدَّ لَهُ مِنْ طَعَامِهِ وَانْصَرَفَ غَنِيُّهُمْ وَفَقِيرُهُمْ بِرُفْدِهِ إِلَى عِيَالِهِ»^(۲) و باید حاضران به غایبان و شاهدان به آیندگان [جریان غدیر را] و نزدیکان به افراد دوربرسانند و ثروتمندان به فقرا و قدرتمندان به ضعیفان کمک

یک مؤمن را در روز غدیر افطاری دهد، به اندازه ثواب کسی است که این تعداد، از پیامبران، صدیقین و شهیدان را اطعام و سیراب کرده باشد.

«علی بن الحسین عیدی» گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمود: هرکس روز غدیر روزه بگیرد، معادل روزه تمام دنیاست... آن‌گاه فرمود: هرکس مؤمنی را در آن روز افطاری دهد، مثل کسی است که گروه، گروه، گروه - و همین طور می‌شمرد تا وقتی که عدد آن با دست مبارکش به ده رسید - را اطعام کرده باشد، سپس فرمود: آیا می‌دانی تعداد هر گروه چقدر است؟ عرض کردم: نه! فرمود: هر گروه ۱۰۰ هزار نفر است. ثواب کسی که یک مؤمن را در روز غدیر افطاری دهد، به اندازه ثواب کسی است که این تعداد از پیامبران، صدیقین و شهیدان را در روز گرسنگی در حرم خداوند، اطعام و سیراب کرده باشد و (پاداش) یک درهم (عیدی) دادن برابر با هزار درهم است.^(۱)

۱۴ ماهی تحشی مبلغان
سال بیست و ششم / شماره ۳۰۲ / ذی الحجة ۱۴۴۵ ق

۲. بحار الأنوار ج ۹۴، ص ۱۱۸.

۱. وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۸۹.

کنند. این امری که رسول خدا ﷺ به آن دستور داده‌اند. آن‌گاه امام خطبهٔ جمعه را خواند و به جای نماز جمعه، نماز غدیر خواند. آن‌گاه حضرت با فرزندان خویش و شیعیانش به منزل امام حسن (علیه‌السلام) که برایشان غذا تدارک دیده بود، رفتند و غنی و فقیر پس از صرف غذا، از آن غذا برای اهل و عیال خویش بردند.»

نکات پایانی

برای تداوم اطعام در غدیر، توجه به این نکات ضروری است:

۱. پرهیز از اطعام پرهزینه: با وضعیت اقتصادی جامعه می‌توان غذایی ساده با هزینهٔ متوسط یا حتی در صورت عُسرو خرج، فقط شربت و شیرینی داد تا در این امر شریک باشیم؛

۲. انجام اطعام شراکتی: گاه می‌شود چند خانواده (مثلاً چند همسایه، چند دوست یا فامیل) با هم هزینه کنند تا بتوانند از پس اطعام عید غدیر بیایند؛

۳. شروع از اطعام کم: این اندیشه اشتباه است که فکر کنیم حتماً باید اطعام

مؤمنان با تعداد زیادی باشد. هر کس در حد توان خویش بین مردم و فقرا هرچقدر می‌تواند غذا توزیع کند؛

۴. اولویت به اطعام فقرا: سعی کنیم برای اطعام مؤمنان فقیر را دعوت یا محلات فقیرنشین را انتخاب کنیم که علاوه بر ثواب اطعام در روز غدیر، به ثواب ویژهٔ اطعام فقرا نیز برسیم. امام سجاد (علیه‌السلام): «مَنْ أَطْعَمَ مُؤْمِناً مِنْ جُوعٍ أَطْعَمَهُ اللَّهُ مِنْ ثَمَارِ الْجَنَّةِ، وَمَنْ سَقَى مُؤْمِناً مِنْ ظَمَأٍ سَقَاهُ اللَّهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتُومِ، وَمَنْ كَسَا مُؤْمِناً كَسَاهُ اللَّهُ مِنَ الثِّيَابِ الْخُضْرِ»^(۱) هر کس مؤمن گرسنه‌ای را طعام دهد، خداوند او را از میوه‌های بهشت اطعام می‌کند و هر که تشنه‌ای را آب دهد، خداوند از چشمهٔ گوارای بهشتی سیرابش می‌گرداند و هر کس مؤمن برهنه‌ای را لباس بپوشاند، خداوند او را از لباس سبز بهشتی خواهد پوشاند.»